

STOP.....dat willen we niet!

Bijbelse noties

In de Bijbel lezen we heel duidelijk de opdracht om God en onze naaste lief te hebben. De Heere Jezus spreekt in de samenvatting in de gebiedende wijs. Het is niet een keuze die we kunnen maken, maar het is een bevel.

De liefde van God voor Israël vraagt om wederliefde die zich uit in gehoorzaamheid, loyaliteit en eerbied tot Hem. De wederliefde tot God is zichtbaar in daden. Het is goed om te bedenken dat het begrip liefde bij ons vaak gevoelens oproept, terwijl liefde in het Oude Oosten vooral een keuze is.

Omdat God goed is voor Israël is de liefde tot de naaste hier een 'logisch' uitvloeisel van. Wie weet dat God goed is voor hem/ haar, wie zou dan niet goed zijn voor zijn /haar naaste? Opvallend in het OT is dat deze liefde tot de naaste vooral liefde in actie is. Het blijft niet alleen bij een mooie belijdenis, maar wordt zichtbaar in het omgaan met elkaar. Juist op dit punt was Israël anders dan de andere volken. De lijnen uit het OT worden in het NT verder uitgewerkt, vooral de Heere Jezus geeft hier onderwijs over.

In de Bergrede roept de Heere Jezus op om de bereidheid van de Vader zichtbaar te maken in een welwillende bereidheid t.o.v. elkaar. 'Alle dingen die gij wilt dat u de mensen doen, doet gij hen ook also, want dat is de wet en de profeten.

Steeds zijn er mensen die met Jezus in discussie gaan over de vraag hoe ver het naaste-begrip gaat. Jezus geeft dit begrip door zijn onderwijs en daden een bredere betekenis dan in de dagen van Jezus gewoon was. Ik ben de naaste voor iedereen die mijn hulp nodig heeft. Daartoe word ik door Jezus geroepen. We kunnen onze naaste op de juiste manier liefhebben als we ontdekt hebben dat ook wij zelf aangewezen zijn op de hulp van de Heere Jezus.

M.b.t. de schoolsituatie kunnen hier lijnen doorgetrokken worden. Juist in een stuk groepscohesie zou dit zichtbaar kunnen worden. Een goede groepscohesie kenmerkt zich door onderling hulpbetoon. Wie persoonlijk een relatie mag kennen met de Heere Jezus zal dit ook zichtbaar maken in de omgang met elkaar. Dit gaat verder dan alleen maar 'goed voor elkaar zijn' omdat dit hoort. Liefde tot God en elkaar raakt je hele existentie, het gaat verder dan alleen een verstandelijke goede omgang met elkaar. Het is een wilsbesluit geworden, een 'reflex' van het liefhebben van God.

Zoals 'de liefde van God' vooral activiteiten zijn in de Bijbel, met als hoogtepunt het zenden van Zijn Zoon, zo zal ook onderlinge liefde, liefde in actie zijn. Je bent erop uit om de ander goed te doen, misschien wel voordat de ander dit vraagt. Juist dit zou een zwijgende middengroep inzake een pestgeval kunnen motiveren om het patroon van zwijgen te doorbreken.

Het tegengestelde van liefhebben is haten. Dit woord heeft Bijbels gezien de notie in zich van 'op de tweede plaats stellen'. Wanneer we de definitie van pesten bezien is dat juist het buitensluiten, negatief benaderen en behandelen van mensen. Wie het dubbelgebod van Jezus serieus neemt, kan dit niet tolereren, laat staan willen. We leven in een gebroken wereld. Pesten totaal uitsluiten op een christelijk school is wel een doel om na te streven, maar zal niet altijd gerealiseerd worden. Wel geeft de Bijbel handvatten om een goed en veilig pedagogisch klimaat gestalte te geven. In dat klimaat is er ruimte voor iedere leerling en zullen de docent en de groep er samen voor moeten zorgen dat er Bijbelse normen van omgang heersen.

Werkwijze bij handtastelijkheden

Doel:

Het tot een minimum beperken van elkaar slaan (en andere lichamelijke contacten) en voorkomen van grof taalgebruik.

Dit om terugkerende escalaties te voorkomen; om uiteindelijk een houding te krijgen van **respect voor elkaar**.

Willen we dit structureel aanpakken, dan is onderstaande werkwijze een beproefd middel (op een andere school); deze werkwijze heeft daar een positief effect gehad. Die werkwijze willen we daarom op onze school ook gaan toepassen.

Werkwijze:

- ✓ Een kind dat iemand slaat, schopt, enz. of grove taal gebruikt, krijgt een gele kaart. Op deze kaart (zie bijlage 4) wordt de datum, daad en handtekening leerkracht gezet.
- ✓ De leerkracht die de leerling 'betrapt', handelt het ook af (kind aanspreken, gele kaart invullen, kaart retour ontvangen, in map stoppen en doorgeven aan eigen leerkracht).
- ✓ Na elke overtreding krijgt de leerling de kaart mee naar huis en wordt de ouders gevraagd om een handtekening te zetten. Hierdoor is de ouder op de hoogte van wat er gebeurd is en het geeft de school inzicht in het feit dat ouders op de hoogte zijn gesteld.
- ✓ Na een aantekening wordt het doorgegeven aan de leerkracht waarbij de leerling zit. Tevens wordt er met het kind gesproken over zijn of haar gedrag, de gevolgen voor het andere kind. De consequentie van een volgende overtreding wordt verteld.
- ✓ Na twee aantekeningen volgt een straf. Deze straf bestaat uit een half uur nakomen (na schooltijd). Er vindt een gesprek plaats. De rest van de tijd krijgt het kind strafwerk(zaamheden). Dit bij de leerkracht die de 2^e overtreding ziet en bestraft.
- ✓ Vervolgens begint het proces opnieuw. Het kind krijgt een nieuwe kaart. Het nummer aangeven, dan weet iedereen de hoeveelste kaart het is.
- ✓ Na een tweede keer straf (een verdubbeling van de eerste keer), worden de ouders uitgenodigd voor een gesprek. Dit gesprek vindt plaats met de leerkracht waarbij het kind in de klas zit.
- ✓ Alle leerkrachten (dus ook de pleinwachten) werken hieraan mee.
- ✓ We gaan niet in discussie of het een duwtje zomaar was of niet. Degene die de overtreding constateert beslist hierover.
- ✓ Tevens wordt een aantekening niet beïnvloed door de vraag wie er begonnen is. Dat wordt wel uitgezocht. Maar het kind dat niet begonnen is en toch een overtreding begaat, krijgt ook een aantekening. Hetzelfde geldt voor de overtreding die niet gezien is, maar wel is begaan. Dit is een grijs gebied.
- ✓ Zorgvuldigheid is hier op zijn plaats. Een onterecht gegeven aantekening kan funest zijn voor het vertrouwen van een leerling in een leerkracht.
- ✓ De gele kaarten worden bewaard in een map in de personeelskamer op alfabetische volgorde

Overtredingen:

Hieronder staan de overtredingen die o.a. bedoeld worden.

Lichamelijke overtredingen: geen lichamelijk contact, niet slaan, schoppen, bijten, krabben, duwen, laten struikelen, aan haar trekken, aan kleren trekken, e.d.

Ook het 'zomaar' stoeien vinden we niet toelaatbaar; de praktijk leert dat het gevaar voor escalatie bij stoeien erg groot is. Het gaat om overtredingen die een ander kind niet prettig vindt.

Grof taalgebruik: vloeken en andere grove taal

Bovenstaande werkwijze is alleen effectief wanneer alle personeelsleden dit consequent toepassen!!

Pestprotocol

Waarom dit pestprotocol?

Pesten is geen spelletje. Het is **ontoelaatbaar** en wordt bij ons op school niet geaccepteerd. Wanneer er zich op onze school pestsituaties voordoen, willen we daar ook wat aan doen. Daarom is het allereerst belangrijk om te weten wat nu eigenlijk pesten is (punt 1) en wie er bij betrokken zijn (punt 2). Vervolgens wordt er kort aangegeven wat de gevolgen zijn van het pesten (punt 3)¹. Onder punt 4 wordt vermeld wat we verstaan onder een veilige school. In punt 5 wordt beschreven wat wij er aan doen om een zo veilig mogelijke school te zijn. Punt 6 betreft een 'plan van aanpak' voor het omgaan met een echte pestsituatie.

1. Pesten of plagen...

De omschrijving die het woordenboek geeft van pesten is:

- plagen, sarren, kwellen, treiteren, judassen, het leven zuur maken

Pesten is dus op veel manieren uit te leggen; in het woordenboek valt plagen zelfs onder pesten.

Duidelijk moet zijn dat pesten wat anders is dan plagen. Plagen komt van twee kanten. Plagen kan soms heel vervelend zijn, maar je voelt je niet echt bang. Plagen gebeurt incidenteel en kent gelijkwaardigheid. Plagen kan ook een vertrouwd gevoel geven. Het gebeurt mét elkaar en dat is belangrijk.

Maar nu pesten; dat is wat anders. Pesten is gemeen!

Het gebeurt niet zomaar één keer, maar voortdurend. Bij pesten worden er *grenzen overschreden*. Het is niet meer mét elkaar, maar met z'n allen tegen die ene. Er is geen sprake meer van gelijkwaardigheid, maar het is een ongelijke strijd die veel en vaak gestreden wordt en telkens verder gaat. Soms is dit alleen in de beleving van de gepeste het geval.

Pesten betekent:

- lachen en lol hebben om een ander en grapjes maken over een ander
- als groep een zwart schaap uitzoeken
- als groep iemand uitsluiten
- als groep iemand belachelijk maken
- als groep iemand onzeker maken
- als groep iemand het plezier ontnemen
- als groep iemand kleineren en pijn doen
- als groep iemand te pakken nemen en laten voelen dat daar geen verweer tegen mogelijk is

Waar plagen mensen assertief maakt, maakt pesten mensen kapot.

Pesten is geen spelletje: het is ontoelaatbaar en wordt bij ons op school niet geaccepteerd.

Wanneer zich op school toch pestsituaties voordoen, is het van belang dat dit zo snel mogelijk stopt. Immers, hoe langer het doorgaat, hoe erger de gevolgen voor het slachtoffer zijn.

¹ Zie voor verdere informatie de volgende boeken:

- pesten, serie in de klas (Samsom, Alphen aan de Rijn)
- Ik wil er ook bij horen; weerbaar worden tegen pesten, van M. Hasselaar en B. de Muynck (Den Hertog, Houten)
- Ik ga weer graag naar school; pestgedrag de kop indrukken, van Drs. Brenda Kenter (CPS, Amersfoort)

Om pesten te stoppen is het nodig alle betrokkenen te benaderen.

2. Wie zijn er bij betrokken?

Bij pesten is er sprake van 3 betrokken partijen:

1. het slachtoffer
2. de dader(s)
3. de omstanders

Het slachtoffer

Sommige kinderen hebben meer kans om gepest te worden dan anderen. Dit kan samenhangen met hun uiterlijk, maar veel vaker heeft het te maken met hun *gedrag, hun gevoelens, en de manier waarop zij zich uiten*. Bovendien worden kinderen pas gepest in situaties waarin pesters de kans krijgen om slachtoffers te grazen te nemen, dus in onveilige situaties.

Veel kinderen die worden gepest hebben vaak *moeite om zich te verdedigen*. Ze voelen zich machteloos tegenover pestkoppen. Vaak zijn ze angstig en onzeker in de groep. Ze durven niets te zeggen omdat ze bang zijn om uitgelachen te worden.

De dader

De daders hebben snel in de gaten welke kinderen er snel aan het huilen te brengen zijn. Ze zijn vaak de sterksten uit de groep. Ze gedragen zich agressiever en reageren meer met geweld tegenover andere kinderen.

De dader lijkt populair in een groep. Als hij weer iemand te grazen kan nemen, zijn er altijd wel leeftijdgenoten die toekijken en er ontzag voor hebben. Maar uiteindelijk is de dader niet populair. Omstanders laten hem vallen als een baksteen, als ze dat durven.

Daders zijn ook gewone kinderen. Zij komen niet uit een bepaald milieu, wijk, of horen bij een bepaalde club, maar komen overal vandaan. Ze hebben wel één ding gemeen: ze willen zich ten koste van het slachtoffer bewijzen. Het pesten gebeurt vaak niet vanuit een afkeer of hekel aan het slachtoffer, maar komt voort vanuit eigen onzekerheid, zwakheid en onmacht om zich anders te gedragen. Daders zoeken naar hun eigen plaats in de groep.

De omstanders

Als er in de groep gepest wordt, weten veel kinderen ervan, maar bijna niemand durft er iets tegen te doen. Veel kinderen weten ook niet wat ze zouden kunnen doen. Of ze zijn bang dat zij het volgende slachtoffer zijn.

Als reactie daarop gaan sommigen mee pesten. Ze vinden het stoere gedrag wel interessant, en zo denken ze ook populair te worden in de groep.

Anderen draaien bewust het hoofd af als er gepest wordt. Ze voelen zich schuldig en machteloos tegelijk.

3. De gevolgen

Duidelijk zal zijn dat pesten negatieve gevolgen heeft voor iedere betrokkene. Zo gaan slachtoffers vaak jarenlang angstig naar school. Ze krijgen niet de kans om met anderen vriendschappen aan te gaan. Dit staat de persoonlijke ontwikkeling van deze kinderen in de weg, zodat ze later meer kans hebben op gedragsproblemen. Maar ook de daders kunnen onvoldoende oefenen in het normaal omgaan met leeftijdsgenoten, wat ook weer allerlei gedragsproblemen tot gevolg kan hebben.

Voor de omstanders heeft het pesten ook negatieve gevolgen. Want in een groep waar gepest wordt, is de sfeer niet prettig. Leerprestaties kunnen minder worden, het enthousiasme is weg.

4. Een veilige school²

Vanuit onze missie, met als speerpunten 'waarden' en 'samen', zorgen wij voor een veilige school, er is sprake van een veilige leeromgeving (met het oog op de individuele leerling).

In het schoolplan hebben we dat in paragraaf 3.2 als volgt omschreven:

"Wij willen een school zijn die kinderen helpt verantwoordelijkheid te leren dragen voor zichzelf, de ander en het andere. Daarom organiseren wij bewust zeer regelmatig activiteiten die kinderen ruimte geven om dit te oefenen. Daarom ook laten wij kinderen vaak samenwerken, betrekken wij kinderen bij het opstellen van regels in de groep en geven wij hen taken waarin zij verantwoordelijkheid mogen dragen. Ten aanzien van het samenwerken geldt dat de school vanuit een gemeenschappelijke visie kinderen expliciet ondersteunt in het ontwikkelen van samenwerkingsvaardigheden".

Concreet betekent dat:

- Wij hebben respect voor elkaar
- Wij accepteren geen pestgedrag, discriminatie of seksuele intimidatie
- Wij houden ons aan de afgesproken regels en omgangsvormen
- Wij leven met elkaar mee en zijn zorgzaam voor elkaar

5. Wat wordt er gedaan om een veilige school te zijn.

Om een veilige school te zijn en te blijven ondernemen we tal van activiteiten. De nadruk ligt op **de preventie**, het voorkómen van onveiligheid. Daarnaast is er ook een plan van aanpak wanneer zich een echte pestsituatie (en andere situaties, zoals discriminatie of geweld) voordoet. Dit wordt beschreven in het vervolg van dit document.

Binnen de school moeten we ons er steeds meer van bewust worden hoe ernstig sommige situaties kunnen zijn (bewustwording).

Vanuit deze bewustwording moeten we maatregelen nemen om pesten te voorkomen en om het te bestrijden. Om dit te realiseren wordt het volgende gedaan:

1) Gedragsregels

Op onze school gelden gedragsregels (zie schoolgids).

2) Gedragsthema's

Verspreid over het schooljaar wordt een aantal thema's schoolbreed aan de orde gesteld. Er is een commissie die hiervoor een rooster opstelt.

3) Gedragscode

Op onze school is een gedragscode voor personeel-leerlingen (bijlage 1).

4) Pleinwacht

Er is voldoende pleinwacht. Er is een rooster en er zijn pleinafspraken.

5) PPP

We hebben een Plein Plezier Plan; er zijn spelmaterialen en afspraken over waar, welke spelen gespeeld mogen worden.

6) Negatieve pleinvorvallen

Wij noteren de pleinvorvallen. We krijgen zo inzicht in de gebeurtenissen die zich voordoen, wie dat doet en in welke groep de meeste vorvallen zich voordoen (zie bijlage 2).

² Het gaat hier vooral om de sociaal veilige school. Voor de fysieke veiligheid verwijzen we naar het arbo plan.

7) Toezicht in de gangen

Iedere leerkracht zorgt ervoor dat hij/zij bij het lokaal is voordat de kinderen binnenkomen. We nemen zo 'n positie in dat je de klas in kan kijken en een gedeelte van de gang. We spreken de kinderen aan op niet toelaatbaar gedrag.

8) In het zonnetje zetten

In iedere groep wordt er wekelijks een kind in het zonnetje gezet. Hierdoor bevorderen we de goede en veilige sfeer op een positieve wijze (bijlage 3).

9) Aanpak lichamelijke handtastelijkheden

We gebruiken op school de zgn. gele kaart. Kinderen die andere kinderen lichamelijk geweld aandoen krijgen een gele kaart. Op deze wijze willen we lichamelijk geweld voorkomen (zie bijlage 4).

10) Vertrouwenspersonen en klachtenregeling

Op onze school kennen we drie interne en een externe vertrouwenspersoon en er is een klachtenregeling (zie schoolgids).

11) PLVS 'ZIE'

Dit instrument wordt volgens de toetskalender afgenomen en met behulp daarvan wordt pesten ook gesignaleerd.

LET OP: kinderen die 'zwak' scoren bij sociaal initiatief vertonen het potentiële slachtofferprofiel; kinderen die 'zwak' scoren bij sociale autonomie vertonen het potentiële daderprofiel.

12) Groepsklimaatvragenlijst

Dit instrument wordt volgens de toetskalender afgenomen en met behulp ervan wordt pesten eventueel gesignaleerd.

Opmerking:

- **We zullen regelmatig met het personeel moeten spreken over de regels en m.n. over het toezien op de regels; m.a.w. praten we over hetzelfde en hanteren we de regels op dezelfde wijze!?**

6. Plan van aanpak bij een pestsituatie

Voorop staat dat het streven van de school moet zijn pesten te voorkomen. Dat is beter dan genezen.

Op het moment dat zich wel een ernstige pestsituatie voordoet, is het vaak moeilijk om te weten welke stappen het beste ondernomen kunnen worden. In ieder geval is er aan het gericht bestrijden van een pestsituatie een aantal voorwaarden verbonden.

- Als eerste moet het pesten door de leerling als probleem worden ervaren.
- Leerkrachten en ouders moeten dit probleem serieus nemen.
- De leerkracht moet in staat zijn het pesten te *signaleren*.
- Voor leerkrachten is het soms lastig om het pesten te signaleren; daarom is het belangrijk dat ouders **tijdig** aangeven dat hun kind gepest wordt.
- De school moet beschikken over een *directe aanpak*, zodat zodra pesten de kop opsteekt, er ingegrepen kan worden.

Het Nationaal Onderwijsprotocol tegen Pesten³ geeft een 'vijfsporenaanpak' voor het omgaan met een pestprobleem op school. Deze aanpak is gericht op

³ Het Nationaal Onderwijsprotocol tegen pesten beoogt via samenwerking het probleem van het pestgedrag bij kinderen aan te pakken

hulp aan alle betrokkenen. Naast de 3 betrokken partijen (dader, slachtoffer en omstanders) die in ons protocol al eerder genoemd zijn, noemt het Nationaal Onderwijsprotocol tegen Pesten, ook 2 andere betrokkenen, namelijk de ouders en de leerkracht. Daarmee komt het aantal 'partijen' op 5:

1. *de ouders* (door over pesten te praten)
2. *de leerkracht* (die het pestgedrag in de klas aan de orde stelt)
3. *de pester* (door hem op zijn gedrag aan te spreken)
4. *de gepeste* (door te luisteren en zijn verhaal serieus te nemen)
5. *de zwijgende groep leerlingen* (door hen aan het praten te krijgen en stelling te laten nemen)

Hieronder volgen de stappen die we moeten zetten wanneer we vermoeden dat een kind gepest wordt:⁴

1. luisteren naar het verhaal van de ouders

Vaak zijn het de ouders, die op school komen met het verhaal dat hun kind gepest wordt. Zij hebben grote aarzelingen overwonnen. Op school moeten we er dus van uitgaan dat het niet zomaar is, als ouders aandacht vragen voor een probleem van hun kind.

2. eerste gesprek met ouders

De leerkracht kan ouders apart uitnodigen op school, of thuis langs gaan. In dit gesprek moeten ouders eerst hun hele verhaal vertellen, waarbij de leerkracht zich een duidelijk beeld probeert te vormen van de situatie. Het zal soms nodig zijn om op bepaalde zaken door te vragen. Ouders veronderstellen vaak dat de leerkracht veel weet van het kind, terwijl dan blijkt dat dit uiteindelijk niet het geval is.

3. beeldvorming kritisch bezien

Het kan zo zijn dat de informatie die de leerkracht van de ouders krijgt, niet overeenkomt met het beeld dat de leerkracht van het kind heeft. We moeten er dan vanuit gaan dat de informatie die wij van kinderen hebben, doorgaans zeer beperkt is en dat er veel is wat zich aan onze waarneming onttrekt. Onze beeldvorming moet kritisch worden bezien, wanneer er berichten binnenkomen die onze eigen gedachten tegenspreken.

4. anderen erbij betrekken

Pesten is breder dan alleen de pester en de gepeste. Leerkrachten moeten daarom met anderen overleggen (IB-er, bouwcoördinator, schoolleider, collega's). Bij de verdere aanpak zullen leerkrachten de taak hebben om hun oren en ogen goed open te houden. Ook kunnen zij meedenken in het zoeken naar een oplossing.

5. gesprek met het slachtoffer

Het is belangrijk dat het slachtoffer zelf vertelt wat er gebeurd is. Hij of zij kan het beste inzicht geven in details. Belangrijke details om naar te vragen zijn:

- op welke momenten gebeurt het?
- wie doet het?
- waar gebeurt het?
- hoe vaak gebeurt het?

Het is belangrijk om naar deze details te vragen, omdat het slachtoffer hier het minst makkelijk over praat. De leerkracht moet duidelijk uitspreken dat pesten op school niet mag vóórkomen en dat men bereid is om het slachtoffer te helpen.

⁴ literatuur uit: Ik wil er ook bij horen, van M. Hasselaar en B. de Muynck

Belangrijk is dat de leerling weet dat hij altijd bij de leerkracht terecht kan als hij gepest wordt. De eerste periode is het belangrijk dat de leerkracht wekelijks een gesprekje heeft met het slachtoffer.

Valkuilen bij dit gesprek zijn:

1. De schuld bij het slachtoffer leggen: pesten mag niet vóórkomen en dat moet duidelijk uitgesproken worden, ook al denkt de leerkracht dat het kind er zelf de oorzaak van is.
2. Meegaan in de fatalistische houding van het slachtoffer dat er toch niets aan het pesten te doen is.
3. Beloven aan het slachtoffer dat er met niemand over gesproken zal worden.

6. begeleiding van de pester

De beste begeleiding voor de pester is niet overmatige aandacht: door omgangsregels met elkaar vast te stellen en degenen die ze overtreden, straffen. Indien nodig moet de pester worden geholpen om zich aan regels en afspraken te houden. We helpen een pester juist als hij leert hoe je op een positieve manier relaties kan aangaan en onderhouden.

7. gesprekken met individuele kinderen

Om meer te weten te komen over het pesten, kunnen er gesprekken gehouden worden met individuele kinderen, kinderen die bij het pesten betrokken zijn. Het gesprek met een kind alleen heeft als voordeel dat het kind minder de stand op hoeft te houden ten opzichte van anderen. Bovendien zullen deze gesprekken al snel de verschillen aangeven tussen de echte leiders en de leerlingen die meedoen om er bij te horen. Deze informatie kan de leerkracht uitstekend gebruiken bij de aanpak van het probleem.

Het gesprek kan bestaan uit 3 fasen.

1. feitelijke informatie verzamelen
2. geven van inzicht
3. komen tot oplossingen

ad 1. Het gaat hier om het stellen van concrete vragen over hoe, wat en waar. De leerling vertelt zijn verhaal over hoe hij het ziet.

ad 2. In deze fase wordt er doorgevraagd op motieven: (bv. waarom dacht je het beste mee te kunnen doen met...)

De leerkracht geeft ook zijn/haar commentaar. Hij/zij analyseert als het ware de redenen van het groepje om te pesten en geeft daarbij aan wat er fout is en waarom. De gevoelens van het slachtoffer komen hierbij naar voren. De pesters moeten in gaan zien dat de ander zich vreselijk ongelukkig voelt.

In deze fase kan de leerkracht ook een straf aankondigen en de reden daarvan.

ad 3. De leerkracht kan de medeplichtige leerlingen de verantwoordelijkheid geven om het probleem op te lossen. Dit kan door hen bijvoorbeeld op te laten schrijven wat er voor nodig is om het slachtoffer weer met plezier naar school te laten gaan. De leerkracht moet niet tevreden zijn met vage antwoorden.

8. het conflictgesprek tussen pester en slachtoffer

In een pestsituatie is er sprake van een conflict tussen ongelijkwaardige partijen. De pester heeft het slachtoffer onrecht aangedaan. Samen hebben zij een

probleem waarbij de leerkracht bemiddelt. De leerkracht is in de bres gesprongen voor het slachtoffer, maar tegelijkertijd heeft hij het welzijn van beiden op het oog.

Om een conflictgesprek aan te gaan, moet er aan de volgende voorwaarden voldaan worden:

- Het slachtoffer weet zich voldoende beschermd (er zullen meerdere gesprekken vooraf plaats gevonden hebben).
- De leerkracht weet dat er na het conflictgesprek voldoende mogelijkheden zijn om het onderlinge gedrag in de gaten te houden.
- De leerlingen weten het doel van het gesprek, namelijk het oplossen van het probleem.
- Er is voldoende tijd om te praten.

Bij het conflictgesprek is er ruimte voor de inbreng van beide partijen.

Eerst krijgt het slachtoffer de gelegenheid om te vertellen wat er gebeurd is en hoe hij zich voelde. De ander mag hem niet in de reden vallen. Daarna krijgt de pester het woord. De leerkracht zorgt ervoor dat ook die niet in de reden gevallen wordt.

Tenslotte vraagt de leerkracht beide partijen om oplossingen. Als het gesprek goed verloopt, is een afsluiting van groot belang (de pester kan bijvoorbeeld zijn excuses aanbieden). Wanneer er geen bevredigend resultaat is, wordt er een vervolgspraak gemaakt.

9. gesprekken met de klas

Omdat bij het pesten de hele groep betrokken is, kan de leerkracht er niet omheen de groepsprocessen in de klas aan te pakken. Op deze manier kunnen meelopers bij het probleem betrokken worden. Het gesprek met de klas kan op 2 manieren uitgevoerd worden: via een directe aanpak en via een indirecte aanpak.

Directe aanpak

Bij deze aanpak wordt het pestprobleem open met de klas besproken. Een klassengesprek is dan te zien als het begin van alle veranderingen in de groep. De leerkracht kan de klas met het probleem confronteren en duidelijk laten merken dat hij verwacht dat dit anders wordt.

Een meer voorzichtige aanpak is het beginnen met een opdracht: bv. Schrijf op hoe je de sfeer op dit moment vindt. De leerkracht geeft dan een samenvatting van de resultaten. Ook hierbij geeft de leerkracht aan dat er iets moet veranderen. De leerkracht laat de leerlingen ook opschrijven wat de mogelijke oplossingen van dit probleem zijn. Dit wordt geïnventariseerd. De beste oplossingen worden gekozen.

Het is van belang dat het slachtoffer op de hoogte is van de plannen van de leerkracht.

Indirecte aanpak

Deze aanpak kan gebruikt worden als de directe aanpak te bedreigend is voor het slachtoffer of wanneer de verhoudingen zo slecht zijn dat een open gesprek de agressie alleen maar zal doen toenemen. Het kan ook zijn dat het probleem nog niet helemaal boven tafel is.

Een indirecte aanpak houdt bijv. in dat er vanuit een thema gewerkt wordt. Voorbeelden van zo 'n thema zijn:

Omgaan met elkaar, geweld, oorlog en vrede, de holocaust, rekening houden met elkaar....

10. andere mogelijkheden

De volgende mogelijkheden kunnen bijdragen aan een wending in de negatieve spiraal waarin de klas verkeert.

- Een andere plaats in het lokaal: dit kan aan de hand van een sociogram. Hieruit kan duidelijk worden welke kinderen er graag met elkaar omgaan. Bovendien kunnen bondgenootschappen enigszins tegen gegaan worden.
- Pauzeactiviteiten vooraf en na afloop bespreken.

Bijlage 1 Gedragscode Koningin Wilhelminaschool

Algemeen	
Kinderen op schoot nemen	Wanneer een kind aangeeft bij de leerkracht op schoot te willen zitten, moet dat kunnen. Geen kinderen tegen hun wil op schoot nemen. Vanaf groep 3 afbouwen.
Kinderen die knuffelen	Een spontane knuffel van een kind hoeft niet afgeweerd te worden.
Kinderen aanraken, aanhalen	Een aai over de bol of een schouderklopje zijn goede pedagogische middelen. Verder geldt in het algemeen: let goed op of een kind gediend is van aanrakingen.
Alleen met leerlingen in afgesloten ruimte	Voorkom dat je met een leerling alleen in een afgesloten ruimte bent. Bij ons is dit met name van toepassing in de lokalen en magazijnen. Zorg er bijv. voor dat er een deur openstaat, zodat een collega kan horen wat er gebeurt of wat er besproken wordt. Probeer ervoor te zorgen, dat je niet in een kwetsbare positie komt.
Kinderen thuis uitnodigen	Nooit een kind alleen uitnodigen in je privé-sfeer.
Digitaal communiceren met kinderen	Nooit met kinderen digitaal communiceren via social media.
Leerlingen troosten	Lichamelijke aanraking kan bij troosten heel goed zijn. Merk je dat een leerling dit liever niet wil, neem dan afstand.
Leerlingen zoenen	Leerkrachten zoenen geen kinderen. Wanneer een leerling een leerkracht spontaan wil zoenen, wordt dit toegelaten.
Leerlingen straffen	Er worden geen lichamelijke straffen gegeven, ook geen lichte tikken of knijpen in de arm. Als vechtende leerlingen uit elkaar moeten worden gehaald en het lukt niet met woorden, dan worden ze met minimale aanraking uit elkaar gehaald.
Opmerkingen over kleding	Maak geen opmerkingen over kleding, die als kwetsend of bewust prikkelend kunnen worden uitgelegd.
Hoofdbedekking	Het dragen van een hoed en/of pet wordt niet toegestaan in een leslokaal.
Gymles	
Betreden kleed-/doucheruimte door leerkracht	Leerkrachten blijven bij het omkleden tot en met groep 5. Bij betreden van de kleedruimte vanaf groep 6, altijd even kloppen, zodat de komst is aangekondigd. Ruimte van andere sekse alleen betreden als dit nodig is. De leerkracht douchet niet mee met de leerlingen.
Relatie personeel gymzaal	Personeel van de gymzaal nooit alleen laten met individuele leerlingen, ook niet in bijruimtes van de sporthal. Ook een leerkracht blijft daar nooit alleen met een leerling.
Omkleden/douchen	Vanaf groep 6 kleden jongens en meisjes zich gescheiden om. Douchen en/of voeten wassen is in onze situatie niet van toepassing.
Gedragingen-hulp tijdens gymles	Lichamelijke aanrakingen zijn soms nodig. Wees je ervan bewust waar je een leerling aanraakt. Geef duidelijke instructies, bv. bij springen over kast: ik pak je bij arm en onder je rug, zodat lln. weten waar en waarom je dit doet.
Ongelukjes in gymzaal, douche- of kleedruimte	Lichamelijke aanrakingen zijn ter behandeling natuurlijk wel noodzakelijk. Zorg dat er zo mogelijk een andere leerling bij aanwezig is.
Schoolexcursies	

Situaties van 'één op één'	Deze voorkómen zowel binnen als buiten.
In bossen en buitenlucht	Altijd in groepen blijven - binnen grenzen blijven, geen kinderen alleen het bos insturen.
Ongelukjes	Zie bij gymzaal
Troosten	Bij heimwee kinderen troosten; een aai over de bol of een arm om de schouder kan wonderen doen. Als kinderen laten merken daar niet van gediend te zijn dit nalaten.

Waar de bovenstaande gedragsregels niet in voorzien, wordt elke leerkracht geacht te handelen naar de geest van deze gedragscode.

Bijlage 2: Pleinvoorvallen

Pleinwacht:

Twee teamleden hebben tegelijkertijd pleinwacht (midden- en bovenbouw).

Pleinwachtrooster:

Het pleinwachtrooster wordt separaat van dit document opgesteld en met betrokkenen gecommuniceerd.

Als een pleinwacht met een leerling naar binnen moet, wordt dat doorgegeven aan de collega die ook buiten is, zodat de lege plek opgevangen kan worden.

Team op de hoogte stellen:

Extreme pestgevallen worden middels een emailbericht gemeld aan collega's voor wie dit van belang is om te weten.

Alle pesterijen en andere misdragingen worden door de pleinwacht genoteerd in een map in de personeelskamer en bij de middenbouw in een map in de kast bij de entree van de middenbouw.

Deze mappen komen regelmatig terug op de bouwvergaderingen.

Bijlage 3 In het zonnetje zetten: Positieve eigenschappen benoemen

Doel:

Kinderen gericht leren kijken naar gedrag van elkaar en het verwoorden daarvan. Alle kinderen komen op een positieve manier aan bod. Deze activiteit wordt gehanteerd in de groepen 3 t/m 8

Werkwijze:

- Wekelijks staan 2 kinderen centraal.
- Er wordt gebruik gemaakt van een teken op het bord, waarin of waarbij de naam of een foto van het kind wordt geschreven of gehangen. Ieder is vrij om een teken te kiezen (zon, picto, enz). In de onderbouw kan het kind eventueel een button op krijgen.
- Er worden drie positieve eigenschappen genoemd en opgeschreven of in picto's opgehangen. Deze worden gedurende die week benadrukt.

Bijlage 4 Gele kaart

Kaartnummer:

Naam:

Wat en wanneer ging er iets fout?

Datum	Wat ging er fout?	Leerkracht	Handtekening ouders
			Datum:
			Datum:

Na twee keer: straf

Datum	Werkzaamheden	Bij wie

Bijlage 5 Wat leerkrachten moeten weten!

Werkwijze:

Een kind dat bewust lichamelijk contact zoekt, iemand slaat, schopt, bijt, krabt, duwt, laat struikelen, aan het haar trekt, aan kleren trekt, e.d. of grove taal gebruikt, krijgt **een gele kaart**. Op deze kaart wordt de datum, daad en handtekening leerkracht gezet. Ook rennen in de gang en het 'zomaar' stoeien, vinden we niet toelaatbaar; de praktijk leert dat het gevaar voor escalatie bij stoeien erg groot is. Het gaat om overtredingen die een ander kind niet prettig vindt.

Handelingen van de leerkracht(en):

- ✓ De leerkracht die de leerling 'betraapt', handelt het ook af (kind aanspreken, gele kaart invullen, kaart retour ontvangen, in map stoppen en doorgeven aan eigen leerkracht).
- ✓ Na elke overtreding krijgt de leerling de kaart mee naar huis en wordt de ouders gevraagd om een handtekening te zetten. Hierdoor is de ouder op de hoogte van wat er gebeurd is en het geeft de school inzicht in het feit dat ouders op de hoogte zijn gesteld.
- ✓ Na een aantekening wordt het doorgegeven aan de leerkracht waarbij de leerling in de groep zit. Deze spreekt met het kind over zijn of haar gedrag, de gevolgen voor het 'benadeelde' kind. De consequentie van een volgende overtreding wordt verteld.
- ✓ Na twee aantekeningen volgt een straf. Deze straf bestaat uit een half uur nakomen (na schooltijd). Er vindt opnieuw een gesprek plaats. De rest van de tijd krijgt het kind strafwerk(zaamheden). Dit gebeurt bij de leerkracht die de 2^e overtreding heeft gezien en bestraft.
- ✓ Vervolgens begint het proces opnieuw. Het kind krijgt een nieuwe kaart. Het nummer aangeven, dan weet iedereen de hoeveelste kaart het is.
- ✓ Na een tweede keer straf (een verdubbeling van de eerste keer), worden de ouders uitgenodigd voor een gesprek. Dit gesprek vindt plaats met de leerkracht waarbij het kind in de groep zit.
- ✓ We gaan niet in discussie of het een duwtje zomaar was of niet. Degene die de overtreding constateert beslist hierover.
- ✓ Tevens wordt een aantekening niet beïnvloed door de vraag wie er begonnen is. Dat wordt wel uitgezocht. Maar het kind dat niet begonnen is en toch een overtreding begaat, krijgt ook een aantekening.

De overtredingen die niet zijn gezien door de leerkracht maar wel zijn begaan, vormen een zgn. 'grijs gebied'. Als er duidelijk bewijs is voor de overtreding, bijv. lichamelijk letsel, wordt hiervoor ook een gele kaart gegeven.

- ✓ Zorgvuldigheid is hier op zijn plaats. Een onterecht gegeven aantekening kan funest zijn voor het vertrouwen van een leerling in een leerkracht.
- ✓ De gele kaarten worden bewaard in een map in de personeelskamer voor de bovenbouw en in de kast bij de entree voor de middenbouw. Voorlopig is er per groep een leerlingenlijst en een showtas waarin de kaarten bewaard worden.

Toezicht op de gangen

Iedere leerkracht zorgt ervoor dat hij/zij bij het lokaal is voordat de kinderen binnenkomen. We nemen zo 'n positie in dat je de klas in kan kijken en een gedeelte van de gang. We spreken de kinderen aan op niet toelaatbaar gedrag.

Dit geldt ook bij het verlaten van het lokaal!

In het zonnetje

In iedere groep wordt er wekelijks een kind in het zonnetje gezet. Hierdoor bevorderen we de goede en veilige sfeer op een positieve wijze (bijlage 3).